

ЗМІСТ ПРИМУСОВОГО ЛІКУВАННЯ ВІД НАРКОМАНІЇ ЯК ІНШОГО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХОДУ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Протягом століть людством були використані всі можливі заходи впливу, на суспільних відносини, що виникають у зв'язку з незаконним обігом наркотичних засобів. Існуючий стан та перспективи протидії злочинності у державі повинні полягати не тільки в наявній сталій системі покарань, але і в застосуванні нових систем дієвих заходів, які повинні бути спрямовані на попередження вчинення кримінальних правопорушень повторно та на відновлення соціальної справедливості, і не ставити за мету кару, залякування та відплату за вчинене.

Розв'язанням проблем пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, аналогів та прекурсорів, а також питанням пов'язаним з заходами впливу на наркозалежних осіб, що вчиняють кримінальні правопорушення (примусовим лікуванням від наркоманії) були присвячені роботи наступних вчених Музики А.А., Ховронюка М.І., Закалюка А.П., Яценко А.М., Козаченко О.В., Митрофанова І.І., Юношева О.В. та інші.

На сьогоднішній день вже безспірним є той факт, що на законодавчому рівні закріплене положення про існування інституту «Інших кримінально-правових заходів». Так, інститут примусового лікування, передбачений статтею 96 КК представляє собою суто інший кримінально-правові захід, це відображено в його суті та назві, так, Законом України «Про внесення змін до кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 18.04.13 р. було змінено назву розділу XIV Загальної частини Кримінального кодексу та викладено в такій редакції: "Інші заходи кримінально-правового характеру".

Хоча на теперішній час судова практика і законодавець не розглядають можливість застосування цієї статті до осіб, хворих на наркоманію, аргументуючи це тим, що дана фізична та психічна залежність не відноситься до захворювань, що становлять небезпеку для оточуючих, однак на нашу думку це положення потребує змін.

Коментар до Єдиної Конвенції про наркотичні засоби 1961 року зазначає, що кожна держава за власним рішенням визначає, в якій мірі вона бажає визначити покарання за немедичне вживання наркотиків наркозалежним чи надавати перевагу *іншим заходам впливу*. Висновок робиться такий, що карною дією є лише «зберігання з метою збуту», але не зберігання для особистого вживання» (Електронний ресурс <http://www.ecad.ru/oon/oon-kom.html>).

Певна кількість країн підтримують позицію заборони примусового лікування від наркоманії, посиляючись на можливість порушення основних свобод і права людини, яка страждає на наркоманію та вчинила кримінальне правопорушення. Однак, потрібно замислитись над змістом даного іншого кримінально-правового заходу.

Так, позиція російських вчених і правників полягає у наступному, що зміст примусового лікування від наркоманії є створення умов, які сприятимуть досягненню меті покарання. В.І. Горобцов ще в процесі розробки Кримінального кодексу РФ пропонував визначити змістовну характеристику примусового лікування: це обумовлюватиме процес виправлення засуджених (Горобцов В.И. О правовой природе принудительных мер медицинского характера по УК РФ 1996 г.// Уголовное право и современность: Межвузовский сборник научных трудов. – Красноярск: Красноярская высшая школа МВД России, 1997. – С. 37 - 40).

Інший вчений А.Я. Гришко посилається на практику у зарубіжних країнах, де за нормами кримінального законодавства кримінальне покарання відносно наркозалежних можна виконувати лише після проходження спеціального курсу лікування (Гришко А.Я. Правовое регулирование

принудительного лечения хронических алкоголиков и наркоманов при назначении и исполнении уголовных наказаний// Советское государство и право. – 1990. – № 12. – С. 64 - 68). Так, звісно з такою позицією можна погодитись, тому що після проходження курсу лікування особа усвідомлюватиме та засвоюватиме всі обмеження кримінального покарання і це призведе до соціально-значимого результату так як психічна залежність від наркотичних засобів та психотропних речовин безумовно ускладнює досягненню мети покарання.

Однак, на нашу думку примусове лікування від наркоманії як інший кримінально-правовий захід виходить за рамки кримінального покарання, він повинен не доповнювати і не супроводжувати кримінальне покарання, а повинен замінити кримінальне переслідування осіб, що зловживають наркотичні засоби або психотропні речовини.

Примусове лікування від наркоманії як альтернатива кримінальній відповідальності – це гуманна процедура. Тобто зміст даного заходу полягає у необхідності втручання в певний обсяг особистої свободи людини, яка не може вирішити свою проблему самостійно, та у зв'язку зі своїм захворюванням, яке створює потенціал кримінальної активності, представляє загрозу не тільки для самої себе, але і для оточуючих.